

SAMBAND

No. 50. Juni 1912.

“Samband”, — fortsættelse af kvartalskriftet Valdris Helsing — udkommer hver maaned, er tilegnet bygdelaagbevægelsen og vil søge at fremme bygdelaagene formaal og arbeide for deres fremgang og trivsel. Abonnementspris, \$1.00 aaret; enkelte hefter 10 cents hvert. Udgives af SAMBAND PUBLISHING ASSOCIATION, 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Bestyrer og redaktør:

A. A. Veblen.

ISSUED MONTHLY AT MINNEAPOLIS, MINN.

Entered as second-class matter December 5, 1910, at the post office at Minneapolis, Minn., under the Act of March 3, 1879.

Valdris Samband.

Aarskontingent 25 cents. For en dollar aaret faar man baade medlemsrettighed og bladet "Samband". Valdriser og personer gift med Valdriser kan bli medlemmer.

Embedsmænd og styre:

A A VEBLEN, President, 614 Oak St., Minneapolis, Minn.
BENDIX HOLDAHL, Vice President, Roseau, Minn.
A. M. SUNDHEIM, Secretary, 3205 Park Avenue,
Minneapolis, Minn.

O. A. HAIN, Minneapolis, Minn.
HARALD THORSON, Elbow Lake, Minn.
OLE ROOD, Minneapolis, Minn.

Fotografiske **Billeder af Bygdestevner** og andre møder, taget med SKAGE BROTHERS' "Cirkut" Camera, er at faa frit tilsendt til vedføjede priser. Disse billeder er særdeles gode og greie, paa double weight papir, de fleste 28 x 8 tommer store.

Nordfjordstevnerne 1910 og 11 \$1.00

Landingstevnet 1911, Hadelandstevnet 1911, Valdris-
stevnet 1911, Synodens og forenede kirkes aarsmøder 1911,
m. flere, 75 cents hvert.

SKAGE BROS.,

416 20th Avenue N., Minneapolis, Minn.

PIANOER og ORGLER

Ikke for at vise frem noget billede, men for at faa tilladelse til at henlede Deres opmærksomhed paa vort store lager af instrumenter, da det vil interessere enhver musikelskende.

Skriv efter vor katalog og nævn hvad som ønskes, piano, pipeorgel, kapelorgel eller husorgel. Nævn "Samband".

Northwestern Music House, CARL RAUGLAND

520 - 2nd Ave. S., Minneapolis, Minn.

DEN KATOLSKE FARE.

Bogen om Gustav Adolf og Trediveaarskrigen og den katolske Fare i Amerika, af A. Fryxell, Dr. H. G. Stub o. a., indb. \$1.00, heftet 75 cents, portofrit, faaes ved at skrive til udgiveren, Rev. E. Jensen, 2516 14th Ave. S., Minneapolis, Minn. — Paa det kraftigste anbefalet af U. S. Senator Knute Nelson og kirkebladene.

Samband

(continuation of Valdris Helsing)

is a monthly magazine devoted to old country folk-lore, tradition, and history, and historical and biographical sketches from the Norwegian settlements in America. It is especially dedicated to the **bygdelag** movement among Americans of Norwegian origin or descent, and seeks to further the growth of the bygdelag societies and the attainment of their aims and objects.

Subscription price, \$1.00 a year.

Single copies, 10 cents.

Published at 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn., by the Samband Publishing Association.

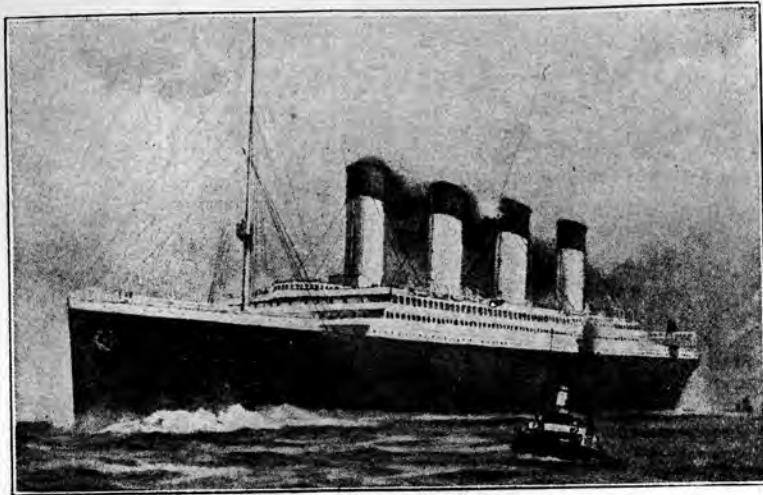
Manager and editor:

A. A. Veblen.

Indhold af No. 50, Juni, 1912:

	Side
Billede af Domkirken i Trondhjem	261
Om indstillingen fra bygdelagenes bladkomite	262
17de Maifesten i 1914	266
Rock Prairie, VIII. Dr. J. S. Johnson	269
Trondhjemske-amerikansk. John P. Ivers	272
En tur til Norge. R. E. Kvernen	275
Lidt nybyggerhistorie fra Turtle Mountain, N. Dak. K. Vikan	279
Smaastubber om nordmænd i Benton, Iowa. B. L. Wick	286
Mere om de første settlere i Clayton Co., Iowa. P. T. Ederklep	291
Tidemand E. Wold	298
Førnesbrunnen. Rikard Berge	299
Protest mod "Føsse-Jakup."	303
Valdrisstevnet	304
Rettelser	304

Vi tillader os at kalde vore læsers opmærksomhed hen paa avertissementerne. De er fra paalidelige firmaer alle sammen og at stole paa. Nævn "Samband" naar du svarer paa dem.

The White Star Line

indbefatter

Verdens største, fineste og mest moderne indredede Dampskib

OLYMPIC

45,000 Tons—882 Fod lang.

ADRIATIC, BALTIC, CEDRIC, CELTIC,
fra 21,000 til 25,000 Tons.

Ligesaa de store nye og godt likte Dampskibe

LAURENTIC og MEGANTIC.

EKSKURSIONER AFGAAR:

Fra Minneapolis		Afreiser		Fra Minneapolis		Afreiser	
1. Juni	ADRIATIC	4. Juni	12. Juni	TEUTONIC	15. Juni		
3. Juni	BALTIC	6. Juni	15. Juni	MAJESTIC	18. Juni		
5. Juni	OCEANIC	8. Juni	17. Juni	CELTIC	20. Juni		
5. Juni	MEGANTIC	8. Juni	19. Juni	LAURENTIC	22. Juni		
10. Juni	CEDRIC	13. Juni	22. Juni	CYMRIC	25. Juni		
12. Juni	OLYMPIC	15. Juni	24. Juni	ADRIATIC	27. Juni		

Uovertrufne Bekvemmeligheder paa 3die Plads.

God og tilstrækkelig Mad serveres paa Borde dækkede med hvide Bordduge. Smaa, fine Rum for 2 eller 4 Personer, som kan reserveres og erholdes, hvis Rumets Nummer paaføres Billetten.

Hvide Stjerne-Liniens billigste Billetpriser til og fra Skandinavien, samt andre nyttige Oplysninger om Reisen erholdes gratis, hvis man henvender sig til

O. E. BRECKE,

NORTHW. PASSENGER AGENT

119 & 121 SO. 3RD ST., - MINNEAPOLIS, MINN.

Samband.

No. 50

Juni

1912

Domkirken i Trondhjem.

Oprindelig "Den hellige kong Olafs kirke i Nidaros",
bygget af Olaf Kyrre, indviet 1093.

Om indstillingen fra bygdelagenes bladkomite.

I maiheftet, No. 49, stod rapporten fra bygdelagenes bladkomite, og var da ogsaa blevet offentliggjort i flere af de norske aviser.

De væsentlige punkter i komiteens anbefaling til de respektive lag er: (1). At bygdelagene tilraades at gjøre „Samband“ til fælles organ. (2). At hvert lag vælger tre inforporator (til at delta i styrelsen.) (3). At hvert lag eier en aktie paa \$100 i driftskapitalen. (4). At styrelse blir organiseret og iverksat saa snart 10 lag har tilstemt planen. (5). at driftskapitalen forøges med en aktie for hvert lag som slutter sig til. Endvidere er der en henvendelse til de lag som nu udgiver egne organer, og anbefalinger med hensyn til lagenes spalterum i organet og om forstørrelse af formatet til almindelig magasin størrelse.

Denne bladkomite fik sit mandat fra det møde af valgte repræsentanter for bygdelagene, som blev holdt i Minneapolis den 8de november 1911. Fra protokollen for dette fællesmøde citerer vi: „Efter at flere af repræsentanterne havde udtalt sig (om bladlagen,) vedtoges der en beslutning om at tilraade lagene at samles om et fælles organ,“ og formanden bemyndigedes til at udnævne en komite paa tre medlemmer til at underhandle med Samband Publishing Association“ med hensyn til nævnte blad som fælles organ. Til medlemmer af denne komite udnævntes Pastor N. Anderson (af Nordjordlaget), B. Bjørnaraa (af Sætesdalslaget) og Sekretæren, (Martin Ulvestad af Søndmørslaget.) Desuden henstillede det til lagenes medlemmer indtil videre at støtte Samband.“

Denne tre-mands komite mødte i Minneapolis i mars og enedes om den henstilling, som vi trykte i maiheftet og fra hvilken er ovenfor leveret et uddrag. Indstillingen foreligger

altsaa til behandling paa lagenes anstundende møder. Det ligger i lagens natur at komiteen ønsker at dens enstemmige rapport blir drøftet og derpaa tilstemt af alle de lag som ser sig istand til at være med om den her udfastede plan.

Man tillader vist at „Sambands“ udgivere og dets bestyrer udtaler haab om at stævnerne tar fat paa sagen og gir sig tid til at drøfte den. Der er ventelig enkelte lag som paa grund af sin spæde alder eller ufuldkommen organisation endnu ikke ser sig istand til at bestemme sig til at ta del i foretagendet. Men om dette skulde synes saa, burde det dog være ønskelig at gi lidt tid til behandling af indstillingen. Det kunde opklare for medlemmer, fordelene ved at saa igang et saadant organ; og paa den maade kunde det skærpe sansen og interessen for lagets virken og lede til omtanke over ethvert lags stilling med hensyn til dets forhold til de andre lag, og dets andel i fremmelsen af de giemed, som er ens for alle lag.

Baade i de yngre og de ældre lag er der venner og forfegtere af ideen om fælles organ, og det henstilles til alle saadanne at gjøre sit for at saa den drøftet paa sine respektive stævner. Men i mange af de ældre lag er der mænd som længe har følt at et fælles blad er en nødvendighed eller at et saadant vilde bidrage meget baade til de individuelle lags fordel og til fremme af bygdelagbevægelsen i sin almindelighed. Alle saadanne vil vist gjøre sit for at rapporten paa deres møder blir optaget til behandling og at beslutning blir fattet over den.

Det være os da tilladt at berøre nogle, helt praktiske, enkeltheder som godt kan tænkes at bli gjenstand for spørgsmaal og diskussion. Samband har nu i over halvandet aar søgt at tjene bygdelagene saavidt mulig som frivillig talsmand, og er af flere lag blevet venlig modtaget som saadan, idet ledende mænd inden disse lag har støttet bladet ved at skrive for dets

indhold og ved at opmuntre sine lagsbrødre til at læse det. Derved er adskillig erfaring indvundet, som kan komme til gode i udviklingen af det officielle organ. Det har vist sig at man i dette blads drift er kommen nogenlunde ind paa det gjænge som opgaven kræver. Men i overgangen fra dets tjenestegjørende stilling til et af lagene selv styret organ maa det ventes at mange forandringer og udviklinger maa komme. Alle disse spørgsmaals løsning vil findes at bero paa hvormegen tilslutning der blir, eller mer nøiagtig paa hvormange abonnenter bladet faar. Vil bare bygdelagsfolket ta del med nogenlunde almindelig tilslutning, saa kan bladet i udstyr, størrelse, indhold, osv. godt bli saadant at alle rimelige krav blir tilfredsstillende, og det uden at sætte prisen høit. Men uden bra tilslutning kan man ikke saa alt man i disse henseender kan vilde begjære. Og det maa ikke glemmes at man faar det ikke ved at vente og tilbageholde sin støtte. Et saadant foretagendes held er betinget af tilslutningen, og er praktisk talt et pengespørgsmaal.

Bed at gennemføre den i indstillingen anbefalede udvikelse til magasinformat vilde Sambands fidestørelse bli forøget med omtrent 50 procent af hvad den nu er. Skulde man holde sig til det fidedetal af læsestof som de sidste hester har havt — 44 sider — saa vilde det bli det samme som omtrent 70 af de nuværende sider. Det vil sige, 44 magasin sider vilde indholde saameget som mindst 70 sider af Sambands nuværende format. Der maatte da til et betydelig forøget abonnenttal til at ta vare paa de forøgede udgifter. Men der vilde vel komme saamange til at man ogsaa med det samme kunde forbedre bladets udstyr i flere retninger. Men saa er man tilbøielig til at gjøre indvendinger mod prisen om den skulde forblive hvad den nu er, \$1. aaret.

Men prisen kunde ogsaa sættes ned, dersom man fik den

udbredelse som et organ for alle lag uden tvil vilde faa. For at ha noget at gaa ud fra vil vi faa foreslaa en ordning som den vordende bestyrelse kan vilde finde hensigtsmæssig; og det kunde ikke skade at dette blev omtalt paa stævnerne. Vi tænker os at hvert lagsmedlem som faar bladet betaler \$1. aaret og at en fjerdepart af dette gaar i lagets kasse til bestridelse af lagets udgifter, medens de andre tre fjerdedele — 75 cents — gaar til bladets underhold. Det vilde bli faktisk en medlemsafgift til lagets kasse af 25 cents aaret og 75 cents i abonnentspenge. Saa holdt man da bladets udgifter inden det beløb som denne ordning vilde forskaffe. Man skaffede da det bedste skrift man kunde for indkomsten. Efter hvert som man kunde, forbedrede man det i udstyr, med bedre papir, billeder, fik forbedret indholdet idet man kunde betale for stof saa at det vilde opmuntre de bedste kræfter blandt os til at skrive sit bedste. Forbedringer i alle retninger vilde naturligvis bringe stedse øget udbredelse; og bygdelagsorganet vilde bli, hvad det burde være, et skrift for de tusinder hjem, som vilde fremme bygdelagsbevægelsens maal til det hele nord-amerikanske folks vel.

Her synes vi at vi bør anføre hvad en meget interesseret mand skrev i januarheftet 1911. Denne mand indehar en vigtig stilling og er dybt interesseret i alt som angaar vort folks vel.

„Ser ingen grund til at ikke „Samband“ skulde ha eller snart faa en 40 a 50 tusen abonnenter, det vil da si hvis det kan bli et virkeligt *S a m b a n d*: c: fællesorgan for alle bygdelag, med særskilte „baafer“ eller spalter for de enkelte bygdelag. Da maatte det vel gjøres endda større; men fik det saa mange abonnenter som det burde ha, kunde det vel gjøres større uden at prisen blev saa svært meget større end den nu er. Der behøvede selvsjælgelig ikke at være „baafer“

for alle de enkelte bygdelag i hvert nummer, men nu for ett, nu for et andet, efter som det gjordes nødvendig. Vilde saa nogen af de større bygdelag ha et blad for egen regning, saa kunde de jo det. De vilde nok holde „Samband“ iel. Ergo: „Samband“ blir alle bygdelagenes store, populære tidskrift, „Syntra“ deres literære tidskrift.“

17de mai-fejten 1914.

Da repræsentanter fra de forskjellige bygdelag i november sidstl. holdt sit møde i Minneapolis og der organiserede sig som arrangementskomite ved at antage en række resolutioner og vælge embedsmænd, blev blandt andet besluttet: „Det anbefales, at formanden sammenkalder arrangementskomiteen til møde inden 1ste juni 1912.“

Man ser, at det ikke hermed udtrykkelig paalægges formanden at kalde den store komite sammen til møde ivaar men at det heller overlades til ham at handle efter bedste skøn paa hvorvidt et møde er paatrævet. Men formanden har ikke troet at et møde nu var nødvendigt, og har derfor bestemt sig til at udsætte med at sammenkalde komiteen indtil høsten; eller i alle fald til de allerfleste af lagene har holdt stævner for dette aar.

Tanken paa at møde inden 1ste juni det vil sige før stævnerne begynder at samle sig, opstod vist for en del i forbindelse med den opgave, at samle et fond til at garantere fejten finansielt; thi den umiddelbart foregaaende resolution bemyndiger formanden til at udnævne en subkomite til at „undersøge med

hensyn til den bedste maade at samle garantifond.“ Formanden vil derfor paa denne maade rapportere til medlemmerne af arrangementskomiteen saavel som til de forskjellige lag om hvad der er gjort ved denne sag.

I forbindelse med arrangementskomiteens sekretær Hr. A. A. Trovaten, har undertegnede, komiteens formand, haft nogen møder med mænd fra twillingbyerne som han har anmodet om at fungere som den paatænkte subkomite. Disse mænd tror nu at de kan tilvejebringe et saadant garantifond, samlet i St. Paul og Minneapolis, paa omtrent \$2500, til at betride udgifterne ved ialfald det indledende arbejde med at organisere og gjøre forberedelser til fejten. Det er endnu ikke sikkert at der paa denne maade vil forskaffes alt nødvendigt til at saa fejten istand. Men før høsten 1913 tør man vel ikke trænge mer end det disse mænd i subkomiteen tilvejebringer. Skulde det da vise sig at lagene maatte gjøre noget tilskud til fondet, vilde man vel da kunne beregne beløbet nogenlunde inden behovet; og forberedelsen vilde være saa fremskreden og udgifterne til fejtens held, dens omfang, osv. vilde ogsaa bli saa anskuelige, at ingen af lagene vilde finde samme aarsag til at nøle med sin understøttelse, saaledes som det forlyder at det i visse tilfælde er muligt nu mens planen er bare saa løselig udarbejdet.

Altjaa, der er udset til at saa fejten finansielt betrygget, forsaavidt penge trænges til arbejdet indtil høsten 1913, forhaabentlig ogsaa helt til dens afholdelse, uden at lagene maa ilignes noget dertil. Skulde det derimod inden næste sommer (1913) vise sig at lagene maatte lægge noget til garantifond, vilde man kunne fremlægge bestemt overslag om det nødvendige beløb for stævnerne i 1913. Rapport derom vilde komme fra komiteen og fremlægges for stævnerne til deres bedømmelse,

og tilslutning. Det vi bestræber os for at opnaa, er at undgaa at fordre noget fra lagenes kasser. Festen bør saa at sige bære sig selv. Den skal nemlig holdes i tvillingbyerne, og vil bli til stort gavn for dem ved at bringe en, som vi haaber, ualmindelig stor masje fremmede hid, og det er ikke mer end ret at byerne hjælper til med at bære udgifterne der er forbundne med festens forberedelse.

Den skal, som besluttet, holdes paa udstillingsgrunden, og der kan det ordnes saa at et lidet beløb fordres for adgang, saa at de penge som er indskudt til garanti kan bli tilbagebetalt efter at festen er over. Men efter som arbeidet skrider frem og planerne blir mer nøiagtig udviklet, kan komiteen rapportere mere indgaaende.

Til denne sommers stævner er dette omtrent alt som kan berettes. De lag som allerede har besluttet at være med i at saa til denne hundredaars fest for Norges frie forfatning, og som har sørget for sin representation paa arrangementskomiteen, faar da betragte dette som rapport om hvad komiteen hidtil har gjort. Men de lag som ikke endnu har tilstent planen burde isommer søge at komme til beslutning om at være med og bemyndige nogen til at representere sig paa arrangementskomiteen.

Denne fest, om hvilken repræsentanter fra lagene har forhandlet paa to møder (1910 og 1911) er ikke ment paa at være blot en tilstelning for de bygdelag som formelt slutter sig til planen, eller blot for bygdelagene. Det skal være en fest for det hele norske folk i Amerika — og for alle andre som vil komme sammen med os for at hædre mindet om denne for Norge og hele menneskeheden saa vigtige begivenhed. Bygdelagene, som samler sine medlemmer paa rent nationalt folkeligt grundlag, uden tanke paa de særinteresser, vort folk ellers samler og deler sig om, indbyder alle norske til deltagelse i

denne fest, samlet om den ene tanke at fejre den 17de Mai 1914.

§ 1914 falder den 17de Mai paa Søndag, og det synes som det vilde være bedst at lægge an paa en tre dages festlighed. Lørdag den 16de kunde saa være bygdelagdag, med stævner eller fester af de forskjellige lag—og af alle andre norske organisationer som kunde sætte stævner i forbindelse med festen. Søndagen, den 17de, bør fejres som en kirkes festdag, og bør bli aldeles under de kirkelige organisationers (samfunds eller menigheders) auspicer. Mandagen, den 18de, vilde da bli dagen for den egentlige fejring af grundlovsfesten af alle nordmænd tilsammen. Dette er et løst udkast, anbefalet til komiteen som udgangspunkt i udarbejdelsen af det endelige program.

M. N. Beblen,

Formand for arrangementskomiteen.

Minneapolis, 22de Mai 1912.

Rock Prairie.

Af Dr. S. E. Johnson.

VIII.

Op til et par aars tid efter krigens ende var al norsk skole i bygden omgangs-skole, og har vel tildels været det siden ogsaa. Der toges lidet eller intet hensyn til den amerikanske common-skole, saa at skolehujene var almindelig i brug, og saa var man for en stor del nødt til at ty til farmerhujene. Den almindelige skolelærersløn var da en daler dagen, hvilket ansaas af mange for at være rent røveri, da det var øiensynligt lettere og rensligere arbejde end grubbing som kunde leies for sytti-

fem cent dagen. Saa blev det til regel at den som jubskriberte, for eks., tre daler til omgangs-skolen skulde ha den hjemme hos sig i tre dage, — en daler dagen, og en dag for hver daler. Endvidere boede skolelæreren ogsaa der de skoledage. Dette fordrede adskillig forbedring og tillæg i kostholdet, ikke at nævne saadanne muligheder som lindug paa madbordet, en forholdsvis større procent kaffe-bønner, istedetfor knup i kaffekanden, sukker dertil at biteti, røgetobak osv. Men saa var det ogsaa paa den anden haand en begivenhed som bidrog adskillig til afveksling. Det førte ogsaa visse andre ting med sig, somme ønskelige og andre tvertimod. At ha en stor flok kaade børn at løbe grasjat over gaarden i dagevis var ikke uden sine bestemte ubehageligheder. Sønns og smaagris kan være slemme nok, men er da ikke at nævne i sammenligning med en flok vil-tre smaagutter. De red ned gjærder og grinde, fløv oppaa tagene og iprækte tagspaanene, aad op æbler, næpe, og gulrod, gjorde kanefarter med den gamle kubberulle saa stumperne laa igjen langs ruten, tabte luver og madspann nedi brønden, forstyrrede hønsene i deres daglige værpen, kastede bold og sten igjennem glasruderne, og var til usigelig fortræd.

Det største værelse som huset formaaede blev selvsjølgeligt indredet til skoleværelse. Heldigvis var der som regel, ikke mange møbler at flytte ud. Man satte en spigerkasse, eller en tom kasse, i hvert hjørne og herpaa lagdes bord eller planker langs de tre vægge. Midt i stod lærerens bord og stol. Eleverne sad omkring paa plankerne, som det let kunde hænde havde nys gjort tjeneste af simplere slags. Dagsarbeidet aabnedes med sang af et par salmevers, og saa læste læreren fædervor. Saa hørtes kausse de lektier som var sat dagen forud. Disse varierede ifra det første bud og op til en side eller mer af Wegel's bibelhistorie, som læstes udenad. Det hændte nok saa ofte naar lektien var ud af Pontoppidans forklaring,

at husfolkene, især ældre kvindfolk, som hørte paa, havde meget ondt for at gi den overhørte tid eller anledning til at svare, da de selv svarte høit og rapt, for at vise læreren og andre, indbefattende sig selv, hvor godt de endnu kunde sin barne-lærdom. Som læsebog brugtes det nye testamente, og alle de som var nok fremme saa de kunde læse deri, læste da høit et vers hver i omgang. En del af tiden benyttedes til at lære den næste dags lektier, og da det var en almindelig anerkjendt sats at man lærte fortere og bedre naar man læste høit, furrede skoleværelset som en overvogen bifube. Senere affaffedes denne praksis. Testamentet affaffedes ogsaa som læsebog, og jeg kan godt erindre at da vi fik Jensen's læsebog, syntes vi bestemt det var ikke fuldt ud andægtigt at læse om Afslædden og lignende gudløse ting i religions-skolen. Men morjommere var det end at stræve med Apostlernes gjerninger, om hvordan Paulus drog fra Antiochia til Pamphylia, Lystra og Iconium, Samothrace, Amphipolis, Phrygien og Ptolemais.

Svar Jugebrigtsen (Nreli) var den første klokker og skolelærer. Han var født i Nurland i Sogn, 1813, og havde været klokker og skolelærer i Systrond før han kom til Amerika. Han kom først til Roskonoog, men flyttede til Rock Prairie straks efter Dietrichsen organiserte menigheden der i 1845. Han holdt denne sin stilling indtil menigheden splittedes i 1869. Han jungerte endnu en tid som klokker for synodens menighed som da byggede kirke i Drjordville, og som skolelærer lige til sin død i 1879. Han maa ansees som en af de merkverdige og nævneværdige af sin stand blandt os her i dette land. Han var en mer end almindelig høi mand, tør, skaldet med dybt sunkne øine, og meget alvorlig i udseende og adfærd. Jeg har allerede hentydet til hans duellighed som forsanger. Han eiede en ganske almindelig sangstemme som han slet ikke sparte paa. Endog hans maade at svare „Amen“ var eneitaende

malmsfuld og høitidelig. Men var han stram og høitidelighedsfuld og alvorlig i kirken som flokker, saa var han derimod mildheden og elskværdigheden jely som skolelærer. Vel var der en stemning som mindede stærkt om kirken og flokkeren, naar vi sang aabningsverset og han læste Fadervoret, men med et var det over. Naar der begyndte at vise sig tegn paa træthed og slaphed blandt børnene, brugte han et middel som godt kunde adopteres af flere af nutidens lærere; da sang vi! Og da glimrede han i sit rette es, som aldrig ellers. Med salmodikon foran sig paa bordet og buen i haand, angav han tonen, spillede med, eller slog takt, instruerte os i at holde munden godt aaben, forklarte om brysttoner og halstoner, osv. Han loffede os med svævende løfter om flerstemmig sang, en aldeles uhørt ting, men saa langt kom vi nok aldrig, af en eller anden grund. Hans var den eneste norske skole jeg har kjendt til, i hvilken der ikke var jubel og fryd naar „sidste dagen“ kom. Dvertimod var det bestandig en sorgens og bedrøvelsens dag, og da græd allesammen, lærer, børn og tilhørere, — undtagen maasse hans egne sønner, der som en regel maatte tjene som syndebukke for alle os andre, og som almindelig fik al den straf og skjænd som bankede, til stræf og advarsel for os andre.

Efter Ingebrigtsen kom mange andre skolelærere. Madue Madnesen delte en tid arbeidet med ham, da der var for meget for en lærer at gjøre. Madnesen boede vest i Skjølbygd, og tog sig af skolen i vestbygd. Da vi boede saa ganske affurat i skjeldnen, gif vi sommetider til den ene og til andre tider til den andens skole. Madnesen var en taus og strengt alvorlig mand, men dog meget blid og mild i sin maade at være paa. Jeg tør trygt sige om ham, at han var en mand saa nogenlunde bramfri som er at findes. Det eneste jeg nogensinde har hørt nogen klandre ham for, var at han skulde engang have rettet paa nogle hvede „sja“, som havde rullet overende under

en regnstorm, paa en Søndags morgen, og det var naturligvis i de dage alt andet end kristeligt gjort. Hans hustru var ham ogsaa meget lig i alle maader. Hun var en tante af vor egen statsauditor S. G. Iverjon af St. Paul.

Thomas Mlensager havde daarligt nemme for at lære sine religionslektier og heller ikke laa han under for nogen overvældende lyst for slige ting. Madnesen kalder Thomas frem og spør, meget blidt: — „Nu, hvad har saa du til læse da, Thomas?“ „Revellbøinna.“ „Har du lært den godt da, Thomas?“ „Ja!“ „La os saa høre du læser den da, Thomas.“ Men Thomas begyndte ikke, tiltrods for gjentagne opmuntninger. „Nu da, Thomas, hvorfor læser du ikke?“ „Se kaimu a itte!“

(Fortsettes.)

Trondhjemst-amerikanf.

Da eg haur han Sam.

Eg va purti nir nykommar, dei først taim eg haur han Sam Brown spika. Eg va' ikj saa godt posta i engelsk da, som eg er no; men eg va' smart te aa pikk op lengvisjen, og eg kunda aalreddi forståa alt, som klørkin paa jenkistaari, der eg treida, ja aat meg. Saa om 'in dag, saa kjem han Hans Petter, nebern min, og æsfa meg te' aa gaa along paa 'i politisk miting, — idag sfa' han Sam Brown spika paa færgram, ja'n, og du kan ikj afforde aa luse opportunitin, for han Sam sfa' vaarraa rettele 'in kræffijæf te aa spika, ja'n. Eg had ikj hadra meg møtj me politk enda, og kera ikj nø stør om aa gaa heller; men sfa han Hans Petter insista paa, at eg skuld' gaa along, saa mefa eg meg jærdig, og saa starta mi paa mitinga. Da mi æraiva paa færgram, saa va den krauda me pipel, men mi vørfa os fram gjenom krauden, saa mi kom klos opaat stænden, der spikaren sto. Om 'i vaif saa starta bænden aa

plei, og saajart som den kvitta, saa steig ein taa politikkerom fram paa platfôrma og sa, at det va greit aner for hannom aa introdus ilkan eibel og „distingvis“ mand som han Sam Brown aat frauden, og han trøsta, at daamm vilda kip kvait og ifj interupt spikarn, og derme saa mekan' nosjen aat 'om Sam, som derpaa steppa op te fronten, velta paa kju'n i kjæsta og buffa seg 'ein par gong aat frauden. Sjur, der sto han Sam, me jenkskjægtoppa paa haffum, slik som eg ha sjet'n piktura i blaom, og han kommensa me aa sej, at de va republikaneran, som ha meka Amerika saa prosperøs, som hu va; at mi farmaran kund takk' daamm og 'om Jim Hill for, at mi had'n hom-ste, og eksistera utpaa præriom, og at om demokratan rula kontrie saa villa der hverken bli nykommara eller etterkommara meir, og farmaran vilda gaa bost, saa de var flirt, at de va te vor on interejt, at mi vota republikanif tiffet. Saa tøtsja'n paa frigin borti Filipinom og sa, at der slage veiva, der skuld kapitalistan og monopolistan gaa aa mek monni saa der vart prosperiti aal aaver, og Filipineran, ja'n, daamm diddent naa di først prinsippels taa sjølvstyr, og daamm vilda jett alt overstyr, om daamm fik rul seg sjøl. Saa ga'n os pointers om kelles mi skuld twist teil'n paa eirijom og bit daamm paa kaakkus og konvensjon, saa mi norstarn kund kip counti aasjan sjøl, og saa vanda'n op me'n advais aat farmarom. Di, som tille fila og vørke og pørspaire, ja'n, — di reise sveit, kaarn, ots, barli, potetos, kæbbetjes, kærrots, kættel og fids, og everi taim, di kjem te by'n, saa reise di partikkulær hell; men om di reise everiting els, saa ska di evaaide aa reis noggin rau me govermenti, ja'n, vot den republikanife tiffet, vot for McKinley, søn has Mikkel Kinlia ifraa Trondhjem, og vot streit tiffet, og di ska bli godt fikja og rikar end maadd. Saa takka'n frauden for at daamm ha kipa kvait og disent, og saa bokkan seg att og bæfa op og tok siten jin. Etter

at hænden ha pleid ein pis, va mitinga over; men han Hans Petter og eg fila purti drai, og saa gjeff mi ind paa salonen og tok os noggor glas bir. Tøst trita eg, og saa ritelicita han Hans Petter, og naar mi ha drykki taart mi tøft at de sufaija, saa liva mi by'n. Eg kan ifj sei, at eg had no stor benefit taa spikin og mitingin, men eg had da den sættisfækjjon, at eg ha haurt han Sam Brown.

John P. Sværø.

En tur til Norge.

Af N. D. Røvernien.

I 1906 tog jeg en tur til Norge efter 28 aars ophold i Amerika. Norgesreiser er nu saa almindelig kjendt at da der ikke er noget særegent for mig at berette om reisen gaar vi den forbi. Sjette Mai saa jeg atter Norges klippeborge, og jeg tror enhver som har været derfra en længere tid vil skjønne at hjertet stod ibrand da jeg saa Norge dukke op i horisontens rand. I Kristiansand steg vi iland, tog en tur op i bjergene for at more os som smaagutter med at springe fra den ene bjergnut til den anden og pryde knappehullene med blade som nys var udsprungne paa lindetrær. Men da en del af følget skulde videre med skibet til Kristiania, maatte vi tilsjøs igjen.

Det er trist at se, opigjennem Kristianiafjorden saavel som i andre havne, skumle huler og kanoner grine en imøde fra strandbredderne. Det er en skamplet paa civilisationen, og hvis en tænker en smule paa tingen da falder ens glade barometer flere grader ved det syn. Men straks er vi i Kristiania og ser folkemylderen paa bryggen, som vifter sit velkommen til nordamerikanerne, der maa vifte tilbage om de end ikke kjen-der en mors søn af flokken.

En nat var mer end nok for mig i Kristiania netop da.

Det var til Etnedal i Balders at hugen var stærkest. Seks timers reise med Gjøvik og Baldersbanen bragte mig dertil. Men en liden tildragelse ved Dokka i Land maa jeg omtale. Jeg var ifærd, ved en misforstaaelse, at fratage en anden reisende hans middagsmad, og maatte gjøre undskyldninger. Da jeg steg af toget paa Tonsaaen steg ogsaa samme reisende af. Vi glante paa hinanden, men snart blev det opklaret, at vi var læsefammerater. Det var Knut Hølen fra Yellow Medicine County, Minn., som ligeledes var paa Norgesbesøg.

Ole A. Kringle, en nabo fra fortiden, traf jeg paa stationen, og han tog mit reisetøj med sig hjem, men jeg skjød en benvei til Bruflat, hvor Simon Vold har gjort saamegen ombygning og forresten pudset op, at jeg næsten ikke kjendte mig igjen. Jo, den gamle kirken stod der paa sin plads, men korpene paa forældres og en søsters grav, jeg søgte, var ikke at finde. Nu bar det op igjennem dalen til førnævnte Ole. Baaren var kommet tidlig, og bæffe fossede ned fra begge sider af dalen og Etna for brusende afsted med lastetømmeret i sin favn. Det var ikke for at besøge slegtninge jeg var kommet til Norge. Af dem var ingen nærmere end et søskendebarn i Nordre Land. Det var barndomshjemmet, urer, li og fjeld og saamange af kjendte som muligt, at saa se igjen jeg var der.

Det er underlige følelser der gjennemtrænger en naar han atter staar der hvor barndomslegen gif. Man er glad men halven snøres ligesom isammen og noget vil saa gjerne frem i øiet. En føler sig ogsaa som skuffet, som havde man ventet at finde det anderledes efter saa langt fravær. Men alt er saa kjendt som om en skulde ha været der dagen før, undtagen hvad tidens tand og menneskehaand har forandret. Mit barndomshjem var øde. Husene enten ilde farne eller de var der ikke mer. Den stolte Hagafuru, dalens pryð, var revet væk af lynild. Denne furu havde været et kjempetre og staaet ene

paa en haug midt i dalen, med en slet stamme lige til toppen, hvor der var en krone af grene, saa at folk som kom gjennem dalen og ikke var kjendt der jagde de havde troet det var en mast med et hølæs paa toppen. Saaledes saa den ud paa afstand.

Spelien, en plads i skoven ovenfor Åvernen, var øde og alle husene borte. Længere oppe i lien var før en sæter hørende til denne plads. Forbi disse to steder faldt min vei mangen gang naar jeg gif for at træde over igjen stierne i skoven, som før var traadt saa mangen gang mens jeg gjætede kreaturer høst og vaar ilag med hørnene fra ovennævnte plads. Det var saamange glade minder som drog til disse to steder. I mine spædste barneaar var Arne Torsen der, som reiste til Amerika da jeg var ti aar gammel. Det var leg og omgang med hans hørn som nu loffedes frem i tanken. Og saa var det ligedan med Andreas med familie, som levede paa pladsen siden. Paa nævnte sætervold havde vi havt mangen leg. Om søndagene kunde vi der være en hel flok. Noget der greb os var hændt paa denne sæter: En mor havde ligget ihjel sit barn der. Og saa længe den gamle bu stod der, blev vi unge stille naar vi kom den nær. Tomterne efter bu og fjøs vises endnu. Og da jeg nu stod der igjen, sænkede sig atter, som fordim, det stille vemod i mit sind.

Ikke meget af Norge havde jeg set før jeg reiste til Amerika, og meget blev det heller ikke paa denne tur endda jeg stadig færdedes om, mest paa apostlernes heste. Paa Bjeldheim i Vagn, traf jeg igjen Ole Erlandson, min barndoms skolelærer. Jeg havde hørt han skulde være død, men traf ham der lyslevende i bedste velgaaende, og vi havde en lang passiar og kaffelag isammen. Reinli og Stavedalen med nut og tind befor jeg. Paa sæterlaget Bjudalen var jeg en uge i slaataanen, slo og høiede, men mest betragtede jeg fjeldene, som de

store jætter og trolde i sin tid havde revet isjunder og kastet hulter til bulter om hverandre. Men det var ikke noget imod det jeg fik se i Totunheimen.

I Wang saa jeg udover Mjøsen efter Kristine Baldersdatter, Harald Bergli og Anton Møller, men saa dem ikke. Ikke heller saa jeg birken ved Tyin, som S. A. Fosø fortæller om, og det var ganske rimeligt, da den vist ikke har eksisteret i andet end en digters fantasi. For Totunheimen er trods sin storlagenhed fri for træer. Men fjeldene er saa stolte og store, at jeg søgte mig saa liden iblandt dem, at jeg vil ikke forsøge at beskrive dem. Men prægtigt var det i den lyse sommer. Og bevertning var det at saa paa hotellerne saa tænderne løber i vand bare ved tanken derpaa. Og landsmænd og udlændinger var der som af samme familie, enten det var husmandsøn, greve eller lord. Men langt derifra kom man ikke før man fik igjen føle forskjellen. Jeg fik føle den da der var en som ikke vilde ha mig i det samme fjøretøi som han.

Forholdene i Norge er forandret, madstellet forfinet og for sødt, saa at er der nogen som spekulerer paa en brud derifra, saa skader det ikke at se hende efter paa tænderne først, saa der ikke blir ubehageligheder efterpaa. Men bedre er det blit for arbejdsklassen i sin helhed. Embedsstanden er kommet nedover baade i sine egne og andres øine. Men den lavere klasse har mulig derimod travlet lidt over egne opover; og spekulationsaanden er faret i alle, saa at den trivelighed og ro, som før var egen for fjeldbygderne, er borte. Men dette hører til udviklingen, og skal hjælpelilderne i Norge udnyttes, da maa det til at hamres løs paa nissers og hulderes hjem i bjerg og fjeld, saa det muner. Middeldaldrende troværdige folk fortalte de havde set nissen netop i den senere tid, men det maa være udaf moden før ham ogsaa at bruge rødsliven, han havde været barhødet og barbenet denne gang.

Lidt nybyggerhistorie fra Turtle Mountain, N. Dak.

Redtegnet af N. Vikan.

Den 28de Mars 1888 rejste jeg fra Bellmont, Trail Co., N. Dak. bestemt paa at komme til Roseau Lake, Kittson Co., Minn., for at se efter land. Men en snestorm gjorde det umulig at komme did, og saa besluttede jeg at rejse til Bottineau Co., N. Dak., hvor jeg havde hørt der skulde være nok af frit land, ogsaa skov. Jeg tog med banen fra Grand Forks til Rugby og derifra med den saakaldte Bottineau branch til Bottineau. Den tid gif ikke noget passagertog paa den bane men et blandingstog anden hver dag, med passagerer og fragt. Det tog os over 6 timer paa disse 36 mil fra Rugby til Bottineau, hvorhen vi kom kl. 12 om natten. Hotel fandtes ikke i Bottineau dengang, men jeg var saa heldig at komme ind hos en privat familie. Næste dag drog jeg ud paa landsøgning. Jeg vidste at to gutter, som jeg kjendte fra Minnesota, var reist hidud høsten før og jeg vidste, de var esteds inde i „Mountain,“ men hvor havde jeg ingen rede paa. Da Mountain jo er over 60 mil i øst og vest, saa, paa lykke og fromme, satte jeg kursen op imod høiderne, der mindet ikke saa lidet om fjeldene i Norge. Kommen op paa disse høider havde jeg den herligste udsigt nogen kan ønske sig. Mod vest og syd de endeløse prairier saalangt øiet kunde naa, men mod øst den dunkle skov, hauger og dale. Jeg tror ikke en Livingstone eller en Stanley var mere spændt paa hvad han skulde saa se paa sine opdagelsesrejser i det mørke Afrika, end jeg var nu, thi jeg havde hørt adskillig tale om disse Mountains.

Efter at ha gjort mine iagttagelser, blev jeg var en slags vei som slyngede sig østover imellem haugerne og den slog jeg ind paa. Efter at ha gaat en stund traf jeg en studefører, og efter hans færdighed i at bande skjonte jeg det var en irlander.

Han hadde claim paa prairien, hadde været oppe i skoven efter ved, og vidste intet om dem jeg søgte. Men han var sikker paa at landet i Mountain, det meste af det da, ikke blir optaget paa 1000 aar. En mils vei længere indi skoven begyndte landet at faa et andet udseende. Bakkerne var ikke saa høie og skoven var frodigere — og hvad saa jeg? Jo, pæn birk, omtrent som hjemme i Norge, dog ikke saa stor. Jo, tænkte jeg, her er nok stedet at bygge en Vikangrænd. Men netop som jeg gik i disse mine dybsindige betragtninger blev jeg var et lidet loghus et stykke borte, og da forstod jeg, at jeg var lidt forsent ude paa dette sted iallesjald. Da jeg kom frem til huset fandt jeg her en egte Halling, der talte sit morsmaal saa uforsælsket som en nykommer, men var født i Amerika. Jeg blev venlig modtaget, fik mad og drikke, og fik underretning om hvor jeg kunde finde mine bekjendte tillige med hvor jeg muligens kunde finde stedet for den vordende Vikangrænd, som jeg allerede da i aanden var i fuldt arbejde med at anlægge. Den omtalte Halling var kommet hid høsten før. Han var født i østre Minnesota, hadde reist adskilligt rundt og søgt efter land, hadde farmet en tid længere øst. Men, jagde han, her er fremtidens land, her vil jeg leve, her vil jeg dø, her har vi hvad vi med rimelighed kan forlange — høislaat, skog, godt vand og god jord. Næste dag fandt jeg mine bekjendte fra Minnesota hos en nordlandsfamilie, og der fik jeg ogsaa foreløbig stansje.

En dag, ikke længe efter min ankomst, reiste jeg i følge med en anden mand her i Bottineau, 10 mil borte, efter nogen proviant. Da vi var kommet et stykke paa veien begyndte det at regne, og om ikke længe hadde vi en af de værste snestorme jeg har været ude i, og bittert koldt blev det, saa vore klæder snart saa ud som staalplader. Men til vort held kom vi til en nybyggerhytte hvor vi fik varmet os og tørket lidt paa vore klæder. Om ikke ret længe klarnede det op, saa vi kom i godt

behold til byen. Vi gjorde vore indkjøb, og jeg trodde vi skulde komme hjem før det blev mørkt. Men paa den tid var der jaloon i Bottineau, og mit reisefølge likte at faa en dram eller to, og det tog tid før han blev færdig derinde. Jeg tog da modet til mig og gik ind for at faa manden med mig. Men dette skulde jeg ikke gjort, thi da jeg kom ind blev jeg mødt i døren af en af disse samfundets udveksler, som jaloonen skaber, og han gav mig et slag i ansigtet, det første og sidste jeg har faat som voksen mand. Jeg tænkte: Dette er jo jalooneus frugter — fik min mand med mig og vi kom os nu paa hjemveien. Men huttetu, for marsch! — knædyb sne og mørkt. Vi kom da hjem, men saa træet tror jeg aldrig at ha været nogen anden gang. Udi Mai flyttede vi ind i en hule, som brødrene Torgerjon om høsten hadde gravet i en bakke — et slags jordfjælder — og der hadde vi det nok saa hyggeligt.

En morgen, som jeg kom ud af vor hule, blev jeg var et dyr, som jeg med det samme trodde var en stor gris. Men hvor var den grisen fra her, som ingen folk var? Nei, det maa nok være en bjørn. Jeg ind i fjælderen og S. Torgerjon ud med sin bøsse. Men da var hammen allerede paa sprang. En fugle blev nok sendt efter den men uden virkning. Lidt senere kom P. Høiseth, ogsaa en Klumedøl, paa landsøgning, og vi blev da fire i fjælderen. En dag skulde Høiseth og jeg til Bottineau efter proviant, deriblandt 50 pund flour, som vi skulde bære. Det gik bra et stykke, da vi traf en vi fik til at kjøre vor oppakning. Men mørket faldt da vi var over 3 mil fra vort hjem, og der var ikke spor af vei men der laa træer i alle retninger, og vi gik uden at vide enten vi nærmede os hulen eller ei. Det værste var at vi ingen fyrstikker hadde og det var koldt og sne. Vi tænkte næsten paa at kaste fra os vor byrde eller at give aldeles over, da vi i det fjerne blev var et lys. Dette hadde sikkerlig samme virkning paa os som lyset fra fyrtaarnet

har paa sjømanden, som af stormen tumles rundt paa bølgerne. Vi satte afsted over stof og sten i retning af lyset, rædde for at det skulde slukne. Men det kom fra en lygte, som vore kamerater i hulen havde hængt op i et træ forat retlede os; thi de anede at vi var faret vild. Der blev glæde i kjælderens da vi kom, og foruden proviant bragte vi med os post, saa vi fik se hvad som foregik ude i verden.

Saa var det en dag lidt senere jeg fik mig fat paa en okse og skulde kjøre sammen tømmer til stue. Mine kamerater var ogsaa reist til sine claims for at gjøre et eller andet. Jeg havde kjørt sammen nogle logs, da jeg i retning mod mine kameraters claims fik høre hammerslag som af et halvt dusin jnedkere, og om lidt fik jeg høre en af kameraternes stemme, og forstod, at de forhandlede nok saa alvorligt med disse for mig ukjendte fredsforskyrere. Jeg lagde isprang did lyden kom fra og fandt at fire franskmænd holdt paa at bygge en shanty paa min kamerats land; derfor denne staahei. De havde uden at vi anede det hugget sig vei igjennem skoven fra prairien, en 3 mil, og kom nu uventet og tog i besiddelse to af de claims mine venner havde ndjet sig. Franskmændene beholdt en del af landet. Da jeg søgte min okse fandt jeg den med loglæsjet omtrent en mil borte. Der blev ingen logkjøring mere paa den plads. Jeg likte ikke at ha franskmænd til naboer, lod en af mine kamerater saa min claim og reiste to mil paa en anden kant og tog land. Der tog P. Høiseth ogsaa land ved siden, og der har jeg nu boet i 23 aar.

Saa huggede jeg log igjen til hus, men netop som jeg havde kjørt dem sammen saa satte vore gode franskmænd varme ud og mine logs brændte op. Na, tænkte jeg, alle gode ting er tre, hug log igjen og huggede mig et hus paa 12 med 14 fod og flyttede paa min eie gaard. Som farmer maatte jeg nu plante noget, og tre af os gif da sammen for at raadslaa om

bedste maaden at plante poteter. Uheldigvis havde vi alle tre vore egne patenterede meninger. Nslaf trodde simpelthen at man bare skulde hugge et hul i bakken stort nok for poteten, og veiret, den gode jord og Vorherre vilde sørge for resten. Per hadde erfaring fra Norge for at poteter vilde ha sin jord, spadede op et stykke, idet han gif ud fra at Vorherre vilde vi skulde lægge ind vore bestræbelser om vi skal vente gode resultater. Jeg fik en gammel franskmænd til at brække op et stykke og plantede under den haarde „jod.“ Man kan gjætte sig til resultatet. Forresten frøs potetesgræsjet aldeles ned natten til første August det aar, og ikke blev der poteter. Det var det aar hveden frøs ned over størsteparten af Nord Dakota.

Jeg reiste østover til Traill Co. og arbejdede i harvest og træskning og kom tilbage i forjningen af December. Jeg hadde da kjøbt mig tre offer og tre kjør, og da jeg ikke fik tid til at bygge stable før vinteren, saa maatte jeg overlade stuen til kreaturerne. For mig selv byggede jeg saa et palads paa 8 med 10 fod og omtrent 5 fod til mønsaajen. Jeg kjøbte 200 pund mel og slagtede en ko, og levede noksaa godt den vinter. Jeg var jo alene, men der var den tid kommet nogen naboer. Vandefager blev steget engang om ugen; i slutten af ugen var de blit ganske solide. Saa kom vaaren med dens haab og længsler; for os nybyggere var det at rydde lidt land. Men denne sommer handte mig noget som ikke før eller siden har hændt mig; thi den 11te Juni 1889 blev jeg gift med pigen Virgit M. Bakkene fra Sol, Hallingdal. Jeg var da i mit 31te aar og hun i sit 20de. Pastor D. P. Svingen beseglede denne pagt, og har sagt at han gjorde det saa godt, at det holdt for hele livet.

Som bemerket frøs avlingen i 1888, og i 89 og 90 var der tørkeaar saa de liden eller næsten ingen avling fik her i vestre Nord Dakota. Det var da temmelig haardt at slaa sig igjen-

nem for mange fattige nysettlere — ingen avling, og intet arbejde at faa uden at rejse lige øst i Red Riverdalen. Det var i disse for os herude saa mindeværdige aar at folk i østen samlede jammen en hel del baade af penger og mad og drikke og sendte hid ud til hjælp for fattige. Og overalt herude blev nedsat komiteer til at imodtage og uddele disse gaver. Jeg blev med paa en saadan komite, og det var det værste arbejde jeg nogenstinde har været oppe i. Endel syntes ikke de fik sin del; andre syntes disse samme fik for meget. Og saa var det vore arede Co. Commissioners, som vilde agere formyndere over os. Jeg blev selv af en af dem truet med baade dette og hint om vi private uddelere ikke lod ham og kollegaer styre med disse ting.

Det gif jaaledes til: Vor kjære, nu for længe siden afsøde Pastor Muns i Goodhue county, sendte mig 100 dollars, han havde indsamlet i sine menigheder, og med pengene sendte han følgende brev:

„Jeg sender Dem 100 dollars samlet i mine menigheder til hjælp for virkelig trængende i Deres settlement. Del dem ud selv efter bedste skøn. De behøver ikke at kvittere for det i bladene. De staar til regnskab for uddelingen af samme kun til Deres egen samvittighed og Gud. B. J. Muns.“

Vore gode county kommissionærer havde nu kommet til kundskab om at endel penger var sendt mig, og jeg fik det ene truselsbrev efter det andet. Men jeg bare had dem komme og se regnskaberne og givernes ønske. Men de kom aldrig.

1901 blev et godt aar og fra den tid begyndte folk at strømme ind og optog det fri land. Men mange af dem som havde været her gennem disse naar solgte nu sine landstykker næsten for intet og rejste østover igjen. De mente vist, det var bedst at passere anledningen, idet de tænkte vi kom til at ha tørken igjen og da — Men tiden har nu overbevist os om, at denne

part af Nord Dakota er ikke naturens stedbarn hverken hvad regn eller solskin angaar; og mange af dem som rejste den tid vilde nok nu ønske de havde sine hjem igjen her. Siden den tid har livet, saa at sige, gledet uformerket bort; i alle fald for mig og mine. I vor 8×10 fod stue bodde vi halvandet aar, byggede saa et loghus 12×14 fod og et rum indtil paa 12×12 fod. Dette hus blev i lang tid brugt ikke bare til familien, men i to aar ogsaa som skolehus, til at holde norske skole i, og til gudstjenester og alle slags møder. Intet privathus her i settlementet har været benyttet saameget som det gamle loghus, til møder og sammenkomster. Det er nu for længe siden nedrevet, men jeg har det i glas og ramme paa væggen som erindring af en svunden tid.

Jeg kunde ha en hel del at fortælle fra mine oplevelser som ofsjedriver og mangt andet, som er hændt mig i alle disse aar siden jeg saa at sige, satte fod under eget bord. Men jeg er bange for at det vilde bli lidt ensformigt; thi en farmers liv er i almindelighed sjelden hverken meget afvekslende eller romantisk. Men jeg har i en vis betydning været vidne til alle forandringer her. Den tid jeg kom her laa jo landet i sin naturlige tilstand. Og nu er det, en stor del af det, opdyrket, og kirker og skolehus er spredt udover, poststruter er udlagt og andre bekvemmeligheder som følger med civilisationen er komne til. Og i mit eget liv er ikke mindre forandringer indtraadt. Da jeg kom havde jeg blot mig selv at sørge for; nu har vi 11 børn.

Det var i sommeren 1887 de første settlere satte sig ned her. I alle fald kjender jeg ikke til nogen norske som havde bosat sig her før. Alle disse havde bosat sig indtil og i nærheden af Fish Lake, den nærmeste en 5 mil herfra. Knut Torgerjon fra Dacota county, Minn. (TelemarKing) var egentlig den første som tog land her. Han var ude her høsten 1887

og saa sig ud en plads, men rejste tilbage til Minnesota, og kom ikke op hid igjen før i Juli 1888. Jeg var den første som „filede“ paa land her og nedfattede mig paa det. Halvor og Aslak Torgerson, sønner til omtalte Knut, var her ligesaa tidligt som jeg, men de bodde ikke paa sine claims før et aars tid efter. Lidt senere end jeg kom Peder Høifeth (Numedal) og tog land. Jeg kom 2den April, Høifeth i slutten af maaned, og i Juli kom min bror Ole og Anders Kobbervig (Valdres) og omtalte Torgersons. Vaaren 1889 kom E. Mastat, S. Skjerven og G. Nilsen (Hallinger) og G. Telleberg, Ranestad, sidstnævnte gift med E. Mastats søster. Samme aar kom ogsaa Halvor Høifeth, søn til Peder, og tog land. Postoffice havde vi ikke nærmere end Bottineau indtil 1891, da min svoger Laurits Larsen kom hid og fik oprettet Cordelia B. D. hvor han ogsaa oprettede en liden handelsforretning. Han var hele tiden postmester til 1910 da det blev nedlagt paa grund at der blev landpoststruter.

Uagtet her er flere townships befolkede næsten udelukkende af norske, saa er her kun en 8, 9 familier fra Numedal, og de er ogsaa spredte. Men en af de allerførste jettlere nord ved Fish Lake er Numedølen Anders Kettelson. Hans forældre var fra Opdal. Dette er i korte træk vort jettlements historie uden at gaa ind i enkeltheder.

Smaaastubber om nordmænd i Benton County, Iowa.

Af B. L. Wick.

Nordmænd satte sig tidlig ned i Benton County, Iowa. Allerede tidlig vaaren 1854 kom Jonas Norland i følge med Lars Strand og Sigbjørn Rosdal. De kom med okseteam lige fra Joy River jettlementet og tog homestead til en dollar og fem og tyve cents acen. Nu jælges landet paa de trakter til \$200

acen. Samme sommer kom Osmund Tuttle (Tutland) og Elling Ellingson ifølge. Den som har æren at være den første jettler er nok, alligevel, Sarah Darnell, en datter af Anders og Magdalena Narvik, som bodde her rundt et par aars tid før disse nordmænd kom herud. Hun rejste tilbage til Illinois om nogle aar, og kan saaledes ikke regnes blandt bygdens pionerer.

Om man da fik billigt land, saa var det saa at des mere land man havde des mer i gjæld var man og indtægterne saa meget mindre. Der var ingen jernbaner og ingen marked jer afgrøden og ikke var der nogen ting at arbejde med, som bragte nogen løn. Dagslønnen var fra 50 til 75 cents dagen og denne var tilmed lang.

I de første aar var her mange rødhuder, som bodde rundt om i skoven eller ved elvebredderne, men der syntes at være godt forhold mellem den og norske, som gav dem mad og husly om vinteren, naar de kom streifende i sneaal eller regnskur, søgende en venlig hytte ved veien. Men saa kunde de ogsaa for bryderiet komme igjen med en hjortesteg til tonen, mange maaneder derefter. Det er nok saa at rødhuden, lig andre folk, ikke glemmer en velgjerning, hellerikke fortræd.

I et jettlement som dette kan der fortælle mange historier fra nybyggeraarene. Disse folk bragte med sig mange bygdeskikke og var, som paa andre steder, grønne i Janssens øine, og mangen historie gaar endnu om de første jettlere da de var nykommere i Amerika. Nok er det, her sidder mange paa store farme nu, mens mange af de ældre jettlere drog bort, eller bor endnu paa rentet gaard, uden at ha saadant noget under egne hænder.

En, som vi kalder Ole, fordi det ikke var hans navn, hørte en gammel storskyder fortælle i et træffelag, at han var republikaner. Nu spurgte Ole: „Ve you republikaner?“ Man-

den svarede at det var partiet han tilhørte. „I thought you be democrat, you be so rough,“ sa Ole, som hadde hørt at demokraterne var meget daarlige folk, mens alle republikanere var meget skikkelige folk.

De første aar var der en hel del af befolkningen som bar navnet Per, og der var Gunla-Per, Guri-Per, Kari-Per, osv. En af disse, som ikke var tilbørlig oplært i landets skik, holdt nu paa det gamle, og holdt paa den gamle vane at ta sig en middagslur. Men da stuerne vilde æde ham op, som konen, som just ikke var saa tust, med det paafund at han skulde krybe ind i den gamle Bergensjæfken, saa skulde hun binde for enden, saa fik han jove i fred, mente hun. Per fandt dette en sju tanke, frøb ind i jæfken, og hun bandt godt over enden; og Per sov roligt under et træ ved veikanten. Konen sprang et erinde bort til nabokonen. Men der kom hun i snak med sin veninde og glemte aldeles Per. Efter en tids søvn vaagner han saa og husker at han bør til sit arbejde. Han raaber paa fjæringen, men til ingen nytte; begynder saa at sparke af alle kræfter, men bare ruller indi veien. Der kom en yankee kjørende med sin hustru, han gik ned men kunde ikke forstaa hvad som var paaferde, og konen blev fra sig af skræk, idet hun trodde hinmanden var i jæfken, og bad manden i alle helgeners navn at tage afsted. At Per kom udaf jæfken er vist, men han sov ikke til middagshvile i Bergensjæf mere.

Denne kone skulde om høsten lave mad til træsefolkene, og hadde faat høre at træserne ikke burde saa æble-jas, men gamle svisser, for de spiste saa meget. Da den store skare hungrige træsefarer sad rundt bordet, næsten alle norsker, glytted Kari paa døren og figede ind, idet hun udbrød til nabokonen, som var der for at hjælpe med madstellet: „Rei, sjaa naa yanfine, for di skaa ette jassen.“ En skoggerlatter paafulgte, og dette blev til et ordtøfte som vankede længe blandt folket i nabolaget.

En søn hadde ord for at være lei mod sin far, helst naar denne kom hjem fuld. En bror af faderen talte saa til gutten sliig: „Eg høira, at du slaar bror min, far din.“ Gutten svarede at faderen hadde faldt ned i en jerndyngge og taget skade. „Far din kan være gal,“ sa farbroren, „men jaa gal e han naa ikkje te at vælta jeg opi'n jerndyngge. Og eg jeie de te deg, at hvis du slaar far du, bror min, fleira gongjer, saa sette eg deg feste, eg for jvinaa ikkje vil beita deg, eg. De maa du veta.“ Dermed var formaningen endt og bar kanskje bedre frugter end en helt anden formaning vilde ha baaret.

Flere deltog i borgerkrigen. En nat ved Knorville var nogle nordmænd med hvor en kanon blev siddende fast i en trærod. Lars Uhr var en liden mand, mens Ole Beland var stor og stærk. Medens fuglerne søg paa alle sider og resten af tropperne løb nordover det bedste de kunde, blev nordmændene der med kanonen. Da talte Lars saa: „Naa Ola maa du slida, saa er stærk; for fjeme me ikkje fra her naa, jo bli me liggjandes.“ Nu tog Beland i af alle kræfter og fik kanonen løst fra træroden. Men han gav sig en feil som han følte resten af sit liv.

Nohn Sunde hadde en butik i Norway, hvor alle nordmænd brugte at samles i de lange vinteraftener. Her gif historier fra seiling, fischeri paa Norges kyst, og alt muligt. Mange af dem var fra Skarmøen og hadde faret udenlands. Naar de var samlet paa kramboden blev der talt om noteseiling, om fiffet paa Kin, om sommerfiffet paa Norland og langt bort til Islands uføre bredder. Man kunde høre en styrmand, der var forliffet eller en matros forvildet i storm i Kanalen, eller rundt Kap Horn, og mange andre verdensdele, jeg ikke hadde hørt om før. Snart var det om da de faldt i sjøen og kunde svømme i flere timer indtil en jeiler kom forbi. Snart var det om at ha seilet med tresnip og rev i alle jeil, og dermed styre saa at alt

isjøvand, som baaden tog ind, kunde sejles ud igjen, bare ved et tårn af roret. Skrønerne blev til sine tider saa utrolige at en Baron Munchausen vilde ha staaet tilbage for disse isjøfolk, som fortalte deres erfaringer langt fra strand eller vand hvor alt tildrog sig. Disse sjoer blev gjentagne saa ofte, at ved vaarens komme trodde de selv paa dem.

Langt paa kvælden naar eieren maatte til at lukke kunde han sige: „Naa gutter maa dokkar gaa hjem, for naa e tobak-bogen tom.“ Disse sammenkomster gjorde at han tjente ved at salg af jild tiltog efterjom historierne formeredes. Det syntes saa, at isjøsnakket krævede salte varer at saa med sig hjem baade af fortællere og andre, som kom til at høre paa de utrolige, morsomme skrøner. Mången gang har jeg som ung gut drømt om at slaffe om paa havet i en jmaabaad, at jegte med sverdssjiff, og sidde paa en tilje netop som sluen brød, alt efter at ha fiddet i det trange rum og i timevis hørt paa skrøner, som ingen med nogen forstand kunde tro hadde hørdt.

Nu er næsten alle disse gamle skrønemagere henvandret, men historierne huffer jeg endnu — deres synd ved at fortælle og deres hyperlige humør. De satte merker i hjertet paa mången en smaagut.

En skudenesbu som ikke var meget inde i sproget, kom ind til en tyf nabo en regndag. Han tog tilorde som saa til konen: „Jes ve har til ordtog i Norway, at jynnavind og regn og kvindfolkekjægl take no end.“ Hun kunde blot svare „yes, is dat so?“ og dermed var den samtale endt.

Salvor Guddal var ogsaa en raring og noget af en filosof. Naar Lars Uhr hadde en dram til vinden, saa blev han baade rig og klog som var han den lærdeste mand i Iowa, og kunde saa snakke hvad han forstod af religion, politik og lignende. „Sa,“ svarede Guddalen, „Da kan naa vera, da, men de kjem netop iffje altid an paa fa ein man veit, heller for moggje re-

ligion han jaarstaar. De kjem saa moggje an paa om han leve derefter.“ Da blev manden ofte stille i laget. Det var vel noget han ikke hadde tænkt paa før.

Det kom nok til det her som andre steder, at forskjellige meninger kom frem angaaende religion. Nu var det saa at en mand og hans hustru ikke kom overens og der blev splid i familien. Hun hørte til en menighed og det var grund for manden til at støtte en anden kirke. Saaledes var det at han kjøbte en stor kirkefloffe, fik navnet stemplet paa den, og den blev opjat i kirken paa det løfte, at flokkeren skulde ringe dygtig hver gang han saa giverens kone gaa forbi. Om dette blev holdt vides ikke.

Lars Bremse var en af de gamle norske, som kom tidlig til landet, satte sig ind i politik og alt andet, og blev valgt til embeder. Mange af hans domme var besynderlige og holdt sig ikke til dette eller noget andet lands lov. Han brugte at sige: „Ret e ret, og uret gjør eg og te ret, eg.“ Engang det blev indvendt at hans dom ikke var efter høiste court, sa han: „Na kære eg om noge anna court, eg e best i mit court, eg. E e størst, eg, og skylder iffje nogen for mine handlinger; for eg va clekta af frie stemmer, eg. I Amerika e me naa adle frie og uafhængige mænd, ved eg.“

Dette jaar være nok af dette, om de haardsjøre, bariske nybyggere. De bejad selvfølelse, mod og mandskab til at gjøre sig gjældende i deres adaptiv land, og deres efterkommere hædrer fædrenes minde.

Mere om de første settlere i Clayton County, Iowa,
Af P. L. Peterson Ederklep.

Da jeg, som meddelt i marsheftet ikke havde taget alle med i mit første stykke, vil jeg nu søge at rette paa det saa meget

som jeg kan. Men efter saa mange aars løb og uden optegnelse at rette sig efter, er det let at glemme nogen. I saa tilfælde faar andre rette paa det.

Af Numedøler som lever her, eller deres slægt, kan nævnes Nils S. Gullikson og hans kone Liv, datter til Torfel Klajen, Nils Gulliksons forældre kom her til landet i begyndelsen af 60 aarene. Deres navn var Halvor og Gro Gulliksrud. De holdt til her hos far og mor den første tid. Halvor var smed, og mange af de ældre husker ham vist vel. Han er flere aar siden død, men Gro lever endnu hos sønnen Nils. De købte sig en liden farm, 80 acres, i nærheden af Peter Selgeson, og med undtagelse af nogle aar, de bodde ved Kindred, N. Dak., har de levet her hele tiden og er godt og vel kjendt af alle. Torfel Klajen kom senere og bosatte sig ikke langt fra Turkey River, og der byggede de op et hyggeligt hjem og bodde der til sin død nogle aar siden. De var nærmeste naboer til Bjønnstru familien. Af deres børn er kun to ilive, nemlig Embret, som nu i længere tid har boet i St. Olaf, efter at han solgte farmen, og hans søster Liv, som er gift med Nils Halvorson Gulliksrud.

I samme nabolag med Bjønnstru og Klajen familierne levede gamle Meiar Bakke, hans bror Hans Bakke og Leir familien, samt Ole Herbrandson, ældste søn til Pioneren Ole Herbrandson, endvidere enken Gunild Hagen. Alle disse var Numedøler. Meiar Bakke og hustru Ulvhild er døde. Deres søn Torfel Bakke bor paa gamle farmen. Af Leirfamilien lever Sørgeren paa den gamle farm. Han er gift med Ingeborg Bladsen, datter til gamle Ole Bladsen, ogjaa en gammel pioner som bodde i samme nabolag. Men af Bladsen familien er ingen igjen paa gamle hjemmet. De gamle er længe siden døde, ligeledes sønnen Nils. Gunild, en af døtrene, som nu er her, og Mrs. Sørgeren Leir, er alle som er igjen. Hans

Bakke reiste til Dakota, hvor han døde, og hans hustru Liv tror jeg lever endnu derude. Gunild Hagen levet og døde i samme nabolag som de andre jeg har nævnt. Af hendes slægt lever sønnen Torfel Hagen og datteren Anne, gift med Andrew Anderson. Hun er enke. Manden Andrew døde nogle aar tilbage. Ole Herbrandson, Jr. er ogjaa død en 12 aar siden, men hans hustru Ambjør, fødte Strysse, deres tre børn, to gutter og en pige, lever paa gamle farmen. Mrs. Ole Herbrandson var søster til Ole Strysse, som havde del i en af Bankerne i McGregor i pionerdagene, og han var vel kjendt omtrent af alle norske paa den tid. Han var mest kjendt under navnet Ole paa Banken. Mrs. Selga Namstad var ogjaa søster til Ole Strysse. Der var en søster til ved navn Barbro. Deres mor var gift for anden gang med Ole Bold, som levet hele sit liv her. Han havde gamle Bold farmen lige ved Norway kirke, og en af de bedst kjendte her i nabolaget.

En af de ældste Numedøler, jeg husker jaavidt til, var gamle Grojon. Han eiet en tid, i flere aar, et 40 acres landstykke lige ind til fars og Ole Bolds, eller mellem de to farme. Ole havde ingen børn. Jeg kan ikke sige at jeg husker den tid de levet her, men der er ikke saa saa som husker den gamle Grojon familien. Han havde en smedje paa sin lille farm, og saa da han solgte ud, købte far og Ole Bold hans land og delte det mellem sig, saa at de fik ret linje mellem sine farme. Grojons flyttede siden til Highland township bortved Turkey River og der døde de mange aar siden. Lars Kveta og hustru Anne, begge fra Numedal, døde lang tid siden. Deres datter Sigris og hendes mand Nils Johnson lever paa gamle hjemmet. Gudbrand Olson Mykkestu var ogjaa en af de ældre jettlere fra Numedal. Han døde i Elkader, Iowa den 1ste Januar sidstl. over 80 aar gammel. Ole Leir og Embret Leir

lever her i jettlementet. Henry Leir, eller Gunderjon som de skriver sig for, lever i Minnesota — Lake Park, tror jeg. Levor Bergan og familie var ogsaa med de ældste jettlere her. De bodde i nærheden af Endre D. Bold. Det var en stor familie, 13 i tallet. Alle lever og alle er reist ud med undtagelse af Theodor, som lever paa farmen. Baade Bergan og hans hustru ere Numedøler. Hun var datter til gamle Hans Svensrud, som var en af de første jettlere. Han bodde mange aar i Clermont jettlement og mange er det som kjender Svensrud familien.

En anden vel kjendt Numedøl var Ole D. Rjørn, en af de bedst kjendte blandt norserne her. Han levet mange aar paa en farm i nabolaget af hvad vi den dag idag kalder Bergan grænden. Han var en livlig far og naar han var med var det liv og morskab saa det havde god stik. En broder til Ole Rjørn, Syver, blev gift med datter til Sten Knutson og bor nu i Freeborn County. Rjørn familien kom her til jettlementet i 50 aarene, og blev her mange aar før de reiste længere vest. Ole Rjørn reiste i begyndelsen af 70 aarene, maaske før, til Douglas Co., Minn., hvor han satte sig ned som farmer og levede der til sin død et par aar siden som gammel mand. Hustruen døde nogle aar før ham. Deres børn lever fremdeles i nærheden af Evansville og alle staar sig godt og er vel kjendte og agtete. Min far og gamle Ole Rjørn var venner gjennem hele livet. Idet jeg sender min bedste hilsen til familien ved Evansville vil jeg minde dem om den gode gamle tid, da vi var pionerbørn her i Clayton County. Andre gamle jettlere var Jørgen Johnson Bergan og Asgrim Olson, Helge D. Grønhoed, Karve Grønhoed, Rugland familien og flere, og deres slægt er her endnu.

Saa længere iøst og nærmere Norway kirke har vi brødrene Lars og Ole Brønhoed. Lars lever endnu, men hans

bror Ole døde den 15de Mars 1912 og var da omtrent 90 aar gammel. Den ældste mand her i nabolaget. Deres efterkommere lever paa det gamle hjemsted eller i nærheden, og de er en stor slægt. Ole Rotegaard var ogsaa en af de gamle jettlere. Han døde flere aar siden, efterladende en stor familie, 13 ialt. 11 lever og hans enke Kase er paa farmen. Hun var datter til gamle Ole Bold. Jeg vil hermed fortælle lidt om det bryllup, som blev holdt her hos Ole Bold i 1870 eller 1871. Ole Bold havde 3 børn, en gut og to piger, Gunild Kase, og skjebnen stelled saaledes at de alle tre havde bryllup paa en og samme dag, og de viedes i den gamle første, Norway kirke, af Pastor D. Waldeland. Alle brudgomme hed Ole og to af svigerfarene hed Ole. Presten hed ogsaa Ole. Saaledes var det et sjældent bryllup og det varede i flere dage; men der manglede nu hverken mad eller drikke. Nu efter godt og vel 40 aar er stor forandring sket. Af brudfolkene er blot to igjen, Kase Rotegaard og Gunild D. Kristianson. Den tredje brud Karen D. Bold og alle tre brudgomme er døde. Ligeledes alle de gamle, men de efterlader sig en stor slægt; saa at, hvis jeg skulde opregne alle, vilde det bli en stor bog om de gamle jettleres efterkommere. Karen Bold, den sidste som døde af dem, var datter til Knut Zeger eller Blinnsmoen, som endnu lever 86 aar gammel. Karen var enke efter Ole Bold, Sr. og de bodde paa gamle Ole Bold farmen hele sit liv og var høit agtede. Hun var en udmerket kvinde, og saa kunde maale sig med hende til at være tjenstwillig og hjælpsom i alle retninger. Af familien til Endre Bold, som lever her kan nævnes den ældste søn Ole. Han bor her endnu, og hans bror Thor Bold eier gamle farmen, men bor i Decorah. Ole Glesne og hustru lever her i sit gamle hjem. De er begge nogenlunde raske skjøndt de er over de 80 aar. En af deres døtre Turi er gift med John F. Johnson, en af Norway

menigheds bedst kjendte mænd. De bor i nærheden af Glesne farmen. Johnsons far Tingar Bergan og hustru lever endnu og bor paa den gamle Helge Namstads farm tæt ved Norway kirke, og er ganske friske og lever godt. Den yngste søn til Ole Glesne er prest i Aberdeen, S. Dak. De fleste af disse gamle jettlere jeg her har nævnt er fra Sigdal, Eggedal og Strødssherred, og det kan her siges om dem alle, at de ved hvad nybyggerlivet havde at byde dem, og de ved ogsaa hvad sygdom og fattigdom betyder fra de første tider de var her. En hel saga kunde skrives herom.

Her vil jeg bemærke, at Dr. J. S. Johnsons settlements-historier fra Rock Prairie er omtrent det bedste jeg har set i den retning, thi ved at læse hans interessante skildringer, saa er det affurat omtrent hvad vi her har oplevet. Og det var nu fra Rock Prairie at mange kom hertil. Jeg siger derfor til bladets læsere at naar I læser Dr. Johnsons skildringer af nybyggerlivet, saa har I et tro billede af hvad de andre norske setlementer havde at gennemgaa. Jeg vil hermed takke Dr. Johnson for hvad han har skrevet, og det om mange ting som mange har aldeles glemt bort. Det er til at opriske gamle minder at læse det.

I øst eller syd fra St. Olaf var der i de første dage ikke saa saa norske og de fleste af dem tror jeg var fra Gudbrandsdalen. Blandt de ældste mænd jeg kjendte i min ungdom var gamle Johan Pederson og hans to sønner Kristian og Peder. En datter var gift med Ole Thompson af Decorah, af firmaet Olson & Thompson. Johan var i gamle dage klokker i gamle kirken og mange husker ham. Han og hans sønner rejste vest og bor i Minnesota. Peder og Kristian var gifte med døtrene til pioneren Ole Valle. Af andre som har levet der i nabolaget kan nævnes Peder Larson Mindaahl, Tosten Grønhoed, Lars Ejustuen og Hans Kristianson samt flere hvis navn jeg

ikke husker. Alle disse gamle er døde men deres slægt er her endnu, ganske mange af dem og alle staar sig godt. Haakon Thoreson levede i nærheden af Farmersburgh. Han kom her til landet i begyndelsen af 70-aarene og har drevet med farming hele tiden. Han er en arbejdsmand og driver og arbejder den dag idag. Han kom her med to tomme hænder, men har arbejdet sig op saa at han nu har henimod 500 acres med land, og han har fortalt mig at han har bygget op 5 hjemsteder siden han kom hid. Han er en hyggelig og gæstfri mand, og hans familie ligedan. De har alle skiftet sig godt og staar sig bra i alle henseender. Førend jeg slutter denne gang vil jeg henstille til Haakon Thorsen, at han sætter sig ned og skriver sit levnetsløb. Du har ingen undskyldning, Thorsen, thi jeg ved, du baade kan skrive og husker godt; og du kan saa med

Saa til slut en venlig hilsen til alle bladets læsere, og jeg det er mig muligt, og er der noget, som ikke er ret skal jeg for mere. Jeg har efter evne prøvet at give al den oplysning prøve at rette paa det.

dig Knut Gaugen til at hjælpe dig. Knut kan baade det ene og det andet i den retning, og det vilde bli interessant at je eders optegnelser.

Saa langt med min skrivelse er jeg kommen nu, at jeg maa slutte; ellers blir det for langt. Jeg har nu gjort hvad jeg kan. Mere skal jeg levere siden, hvis redaktøren har rum vil henstille til hver en af eder at gjøre hvad I kan for „Sambands“ udbredelse blandt det norske folk, og just nu er tiden inde for at hjælpe og tage det første løst. Jo flere abonnenter jo mere læsestof og større blad. Vi trænger Samband iblandt os, især bygdelagene. I det har vi et middel hvor vi kan faa lære hverandre at kjende og bli kjendt med meget fra den ældre tid, som vi burde vide og tage vare paa. Jeg er glad for hver som er medlem af bygdelagene, thi det er ganske fif-

fert, at den som tilhører et bygdelag er omtrent saa ægte norsk som det gaar an at bli. Man kan jo være Amerikaner med det samme. Hermed ønsker jeg Samband et godt aar og lykke og fremgang hele tiden. Fra eders ven,

Peder T. Ederklep.

Tidemand E. Wold død.

Ved Tidemand E. Wolds død den 5te April sidstl. mister Polk Co., Minn., en af sine allerbedst kjendte og mest afholdte mænd. Han blev den 11te April begravet under enestaaende stor deltagelse, og længe vil mindet om denne godhjertede, muntre og mandige hædersmand bevares ikke alene af hans store slægt, men af alle der hadde lært ham at kjende.

Han var født 27de Mai 1853 paa søndre Wold i Wagn, Valders. Hans forældre var gaardbruger og mangeaarig foreligelseskomisar Erik Tidemansen fra Bergsrud i øvre Sedalen og hustruene Nicoline Wilsdatter Neraasen fra Viri. 1883 udvandrede Tidemand til Amerika og blev samme aar i December gift med Clara Taraldsrud fra Viri. Hun døde omtrent 10 aar siden. 1906 giftede han sig med Maje Lee, som overlever ham. Af de 10 gjenlevende børn er 9 efter det første ægteskab. Saavidt os bekjendt efterlader han sig 9 søskende, alle høit agtede folk i forskjellige livsstillinger. Straks efter sin ankomst fra Norge satte han sig ned paa sit homestead i Town of Winger, Polk Co., og drev ved siden af farming smedehaandverket, indtil han et par aar siden flyttede ind til byen Winger og begyndte med hotelforretning.

De Skrutvold faar borgerdaadsmedaljen.

Det vil interessere ret mange af Sambands læsere at kirkesanger Ole Skrutvold i Skrutvaal, Baldris, er af kongen tildelt borgerdaadsmedaljen i sølv. Medaljen blev ham overrakt under et møde i herredsstyret paa Leira den 29de april, og Hr. Skrutvold var gjenstand for mange varme lykønsninger. Mange af vore læsere kjender ham personlig, medens de fleste vil huske hans velkrevne bidrag til bladets indhold.

Førnesbrunnen.

I „Samband“ nr. 42 (okt. 1911) hev Dr. D. E. Sagen skrivi um vija um Førnesbrunnen, som Torfel Ostlie let prente i „Telefoga.“ Sagen hev blanda mitt namn inn-i, og difor lyt eg beda um rom til ei retting av den mistydningi han kjem med. Han jegjer (j. 364): „Han (Ostlie) fortæller endvidere at den dygtige sagnsamler Mikard Berge har erklæret at vijen er førstehaands, d. er at dens tilbliven er omtrent samtidig med tildragelsen.“ Dette er mistak. Ostlie skreiv til meg og spurde kva eg meinte um dei vijune han hadde skrivi upp etter Tortveit, og som var prenta i „Telefoga.“ I skundingi ja eg berre at eg trudde vijune var førstehands, de vil, etter de eg la i de, segja, at dei var egte i fraasegn, ikkje boklærde*).

*) Um „Fru Ingebjørg,“ jjaa bokfo mi: „Norske folkevissur“ j. 86—87. Um „Lindi,“ jjaa „Danmarks gamle folkevissur“ nr. 66. „Svegder“ er = Dgt. 70. Den seinste er truleg boklærd etter Eyn; for alle danske uppskriftir hev Sveidal, Svedal, Svendal, Svenmendal; herre Eyn hev Svegder, og de er truleg Svend Grundtvig hev rett naar han jegjer Eyn heve tefi

Men no kjem eitt til mistak, og de er at eg skal hava jagt „Førnesbrunen“ au var fyrstehands, d. v. s. ei vise som hev komi til ofs gjennom lenger fraafegn: d. e. ei folkevise. De hev eg aldri jagt og aldri meint. Traust eg hadde leji fyrste verje, saag eg vel at de var ei fersti byggdevise, ingi folkevise. Mistydingi hev komi fram paa den maaten, at naar Østlie nemner kva eg hev jagt um folkevijune etter Tørtveit, tek han ikkje undan „Førnesbrunen;“ de var paa ein maate mi skuld; for eg gjorde de ikkje heller, trur eg, i de fyrste breve til Østlie. Grunnen var ikkje den at eg ikkje med same gaadde de var byggdevise; men rett og slett at de eg sa var ein liten merkpad framkasta i eit brev skrivi i skunding, og av meg meint reint privat. For eg hadde ikkje endaa havt tid til jett so mykje paa vijune at eg torde jegja noko bindande.

Sagen er ikkje eismal um aa taka „Førnesbrunen“ for folkevise. Fyrst tek B. Taraldlien visa inn i boki si um Fyrisdal og kalder ho folkevise. Seinare gjer ein so gløgg graniskar som professor Skoht same mistake (sjaa melding av „Telefoga“ i „Syn og segn“ 1910, s. 429); men han gjer de visjelig for han ikkje hev agta større paa ho. Alt lengi fyri eg visste at Sagen vitiskapleg vilde ilaa fast visa til folkevise, hadde eg skrivi til Østlie kva eg meinte um ho (sjaa an boki mi „Norske folkevijur“ s. 98).

Kvi held eg daa ikkje visa for folkevise? Av mange grunn inn namne Svegger fraa Snorre (Dgt. II, s. 238). Denne seinste skulde joleis ikkje vera fyrstehands d. e., ho er boklærd; men for de hev ho sitt verd, og kann t. d. hava gode nydningar, likjom ho syner kofs ei boklærd vise umskaper seg paa folketunga. Eg hev ikkje for meg de heste av „Telefoga,“ so nokor samanlikning hev eg ikkje høve til gjera; de var daa heller ikkje meiningi i dette stykke.

nar; her kann eg berre nemne de grøvste, daa eg ikkje agtar aa skriva nokon monografi av ho. Visa er i heile sitt dæme ei nymotens vise. So hev mange bilæte, vendingar og ord som aldri ei egte folkevise hev. Etterkvæde er au joleis bygt at eg kjenner ikkje ei einaste norsk folkevise som hev noko liknande. Dei gamle maalfornir som er inskotte er ikkje alle so godt og egte bruka at me trur paa deim. Til dette kjem at visa aldri av samlarar er funni i Telemarke, og de er daa innsamla minst 1000 folke- og byggdevijur der, med smaast og stort. Eg for min part hev aldri funni ho; og hev dei eldre samlarane nokosinn funni ho, so vraka dei ho, maa hava gjort. Og kvi de? For dei totte ho var for ny.

Eg gisja fyrst paa um Østlie hadde dikta ho. Men han fortel at han sekk ho av Tørtveiten noko uheil*); jume vers var berre nokre rodur av; Østlie dikta ho daa heil att etter som Tørtveiten fortalde ho hadde vori. Østlie segjer (i brev til meg), at han kann ikkje minnast koft ho var fyri. Hermed er me daa stengde for aa gjera ofs upp ei visj meining um originalen. So mykje kann ein sjaa at visa er dikta av ein jom hev vori tekin av de romantiske straumdrage i midten av 1800 tale. Der er tonar som tykkjest ome att fraa Landstad i dikte um „Neslands kirke,“ t. d. „Kvenne Karis vise.“ So hev eit dæme forunderlig likt visjune hans Sæmund Tormodsson; sjaa t. d. dikte han skreiv ved gravi av mor si. Kven veit um de er ikkje han? Han eller ein av Lie-brødrane, sidan visa berre er funni hjaa Fyrisdølar. John Lie hev vori far til gjort visur, og helst gamle stev, so livande like folkestevi, at de er godt gjort aa skjilja deim fraa egte. Nylig sekk eg jendande ei stevrekke som eg skal herme nokre vers av:

*) Fjr. at Sagen fortel han hørde ho i 1873.

Presten tok Orvell-bollen,
han va fje i haandi veif,
Naa vi' me drikke grjon-øle
aa gjeva futen kveif.

[Eg] drømde eg saag den futeferi
rie mæ nasar i ffin.
Saa rei dei seg alle av heite,
aa datt av [i] ein sjøledy.

Kva daa han Dsmonn Groven,
presten han verje vende:
„Godt han mesjar ved duka bor
mæ bollen der han stend'e!“

Presten kasta Dsmonn Groven
jaa vesten av valmaale drons.
Mælte daa Sigur Sevli:
„Eg meinar faen ce lous!“

Og lenger ut-i:

Østfjer eg Erling Balmøyson
leggje i bolt aa jønn!
Han loffar listeleg dotter mi,
ho svik'e sin festarmann.

Vil Hagen segja meg kva hundradtal denne er ifraa? Eg
trur ho er fraa etter stormandauden, og dikta av John Lie.
Sovidt eg minnest, stend ho i boki um „Erling Balmøyson.“
— De er godt gjort aa raake den gamle tonen so fint som her;
men de er just de som forvillar folk au.

Rikard Berge.

f. t. Kjøpenhamn, jan. 1912.

Protest mod „Føssje-Zakup.“

Ser redaktør! Det er med stor interesse, jeg har læst det
interessante tidskrift, De redigerer. — Det har mange stykker
af stor kulturhistorisk interesse, men undskyld at jeg steiler
lifeoverfor artikelen: „Mere om Føssje-Zakup“ i No. 48 af
„Samband.“ Den R. B., som har rimet sammen noget saa
————*) tøs, burde ikke htes husrum i „Samband.“
Føssje-Zakup var nok en eiendommelig fremtoning, men at
han var et saa sjofelt subjekt som R. B. gjør han til, betviler
jeg, og selv om han var det, burde R. B. som Valdris, holde
sig for god til at reise ham et slitt „minde.“ R. B. er mig
fuldstændig ubekjendt, saa det er ingenlunde personlige hen-
syn, som har bevæget mig til at skrive disse linjer. Jeg har
alene villet protestere mot den slags uansvarlige, nedfættende
omtaler av forlængst addøde personer.

Stykket var heller ikke morsomt, selv om pointerne var
jveiset til aldrig saa meget

—————*)

Fagernes i Valdres 24/4 1912.

Bedes velvillig indtat i først utt. nr. av Samband. Gr-
bødigst — — —————**)

*) Udtrykt udeladt af hensyn til vore læsere. — Red.

***) Denne protest er underskrevet med forfatterens fulde
navn. Men vi har taget os den frihed at udelade det, mest
fordi vi ikke er fuldkommen sikker paa at ha læst det hastigt
blyantskrevne haandskrift aldeles ret, og vi vilde ugjerne, ved
mulig feil læsning, tillægge ham udtrykt, han ikke mener at
bruge. — Red.

Valdrisstevnet

blir ifølge bestemmelse af Valdris Sambands styre afholdt til sedvanlig tid i Minneapolis ved enden af statsudstillingen, altsaa Lørdag og Søndag 7de og 8de September 1912. Stevnet blir i alt væsentlig ordnet som vanlig, med selskabelig sammenkomst og forretningsmøde om Lørdagen i samme lokaal som de sidste aar, nemlig paa 31te gade og 1ste avenue syd. Om aftenen blir gæstebø med taler, sang og anden musik. Søndagen blir der udflugt i det frie med picnic og den selskabelighed og venstabs fremmelse som altid har gjort disse stævner til enestaaende fester blandt bort folk. Styret vil gjøre sit bedste for at dette, det 14de Valdrisstevne, skal bli i alle maader hyggeligt og værdigt pionererne i bygdelagbevægelsen og fuldt paa høide med de aller bedste møder vi har havt. Det haabes at Valdriserne udover Nordvesten paa sin side bestemmer sig til at møde frem talrige. Der blir sager af vigtighed at behandle, saa at der af den grund, saavel som for hyggen og selskabeligheden, blir særdeles ønskeligt at saa et stort fremmøde. Senere bekjendtgjørelser vil nærmere omhandle detaljer.

M. A. Wehlen, formand.

Rettelser: I stykket om Hindalen, side 247, 6te linje og side 248, 5te linje, Gegeiv skal være Jugeleiv. — Side 247, 28de linje og side 248, 12te linje, Torø skal være Toræ.

Liste over bygdelagene,

med først hvert lags formand, dernæst dets sekretær:

Valdris Samband, M. A. Wehlen, 614 Oak St., Minneapolis, Minn.; M. W. Sundheim, Minneapolis, Minn.

Telelaget, A. A. Trovaten, Fargo N. Dak.; E. B. Salverson, Fargo, N. Dak.

Hallinglaget, Dr. Olaf Th. Sherring, Fergus Falls, Minn.; Prof. J. P. Hertzgaard, Moorhead, Minn.

Kumede-laget, G. S. Strøm, Hillsboro, N. Dak.; D. O. Enez-tvedt, Sacred Heart, Minn.

Gudbrandsdalslaget, Rev. L. P. Thorkveen, St. James, Minn.; Ivar Olstad, 1302 Washington Ave. So., Minneapolis, Minn.

Trønderlaget, konsul G. Wendek, Grand Forks, N. Dak.; Prof. E. C. Wollan, Fergus Falls, Minn.

Nordlandslaget Rev. J. A. Johansen, Spicer, Minn.; Julius Bauman, Carlton, Minn.

Sognalaget, Rev. O. Refsdal, Chetek, Wis.; O. Williamson, Watonwan, Minn.

Selbulaget, A. O. Serum, Halstad, Minn.; O. G. Uglem, Princeton, Minn.

Vosjelaget, Prof. L. Boe, Forest City, Iowa; L. L. Torgerson, Kieister, Minn.

Satesdalslaget, Bj. Bjørnaraa, Starbuck, Minn.; G. Grundesen, Twin Valley, Minn.

Nordfjordlaget, Rev. A. J. Meland, Lodi, Wis.; Rev. A. Anderson, La Crosse, Wis.

Landingslaget, G. A. M. Steen, Northfield, Wis.; C. G. Beck, Lake Preston, S. Dak.

Totningslaget, John C. Gran, Spring Grove, Minn.; M. P. Thune, 2247 Fillmore St. N. E., Minneapolis, Minn.

Østerdølslaget, N. E. Moen, Fergus Falls, Minn.; Ole Høi-berg, Kathryn, N. Dak.

Søndmørslaget, Dr. G. Fjelde, Abercrombie, N. Dak.; Rev. E. Mørstad, Dwight, N. Dak.

Mjøsenlaget, Th. Gundersen, Beloit, Iowa; O. M. Onsum, Highwood, Ill.

Hadelangslaget, E. A. Walby, Hudson, Wis.; Per Jacobson, Hudson, Wis.

Solunglaget, Amund Østmo, Grand Forks, N. Dak.; C. M. Berg, McIntosh, Minn.

Sigdalslaget, A. B. Pederson, Rothsah, Minn.; G. L. Hagen, Crookston, Minn.

Wisconsin Telelag, Rev. E. E. Urberg, Blair, Wis.; O. E. Ormbreck, Arcadia, Wis.

Iowa Telelag, Rev. A. J. Torgerson, Lake Mills, Iowa; L. G. Tweed, Lake Mills, Iowa.

Tin og Granskeredslag, Halvor Odegaard, Oldham, S. Daf.; Lars Stenfon, Oldham, S. Daf.

Sundalslag, L. R. Anderson, Stevens Point, Wis.; E. G. Gladwed, Lake City, Minn.

Hardangerlag, Wollert Hildahl, Sioux Falls, S. Daf.; S. A. Jordahl, Sioux Falls, S. D.

Stavangerlaget, Rev. E. J. Eastvold, Jewell, Iowa; Rev. D. Shefeland, Lisbon, Ill.

Søndhordlandslaget, Rev. L. O. Thorson, Eagle Grove, Iowa; Geo. Larson, Storch City, Iowa.

Ringer-, Odals- og Eidsfjoglaget, J. C. Jacobson, Dazey, N. D.; Christian Chr. Lund, Neenah, Wis.

Hordalag (Horder og Bergenfere), N. J. Hoffstad, Augsburg Sem., Minneapolis, Minn.; Koy Eide, 2414 4th St. N., Minneapolis, Minn.

* * *

Af tillyfte bygdelagsstevner har vi merket følgende:

Ringer, Odals og Eidsfjoglaget i Minneapolis, 4de Juni.

Lindøler og Gransheringer i Glenwood, Minn. 5te og 6te Juni.

Nordfjordstevnet i Moorhead 5te og 6te Juni.

Sognalaget i Owatonna, Minn. 5te og 6te Juni.

Landingslaget i Minneapolis 6, 7 og 8de Juni.

Søndmørslaget i Moorhead 8de Juni.

„Mellemstevne“ for Gudbrandsdøler i Fargo 10de Juni.

Hallinglaget i Spring Grove, Minn. 12—14de Juni.

Nimedalslaget i Fargo, 12te Juni.

Sætesdølsstevnet i McIntosh 13de og 14de Juni.

Trønderlaget i Minneapolis 14de Juni.

Østerdølslaget i Fergus Falls 17de og 18de Juni.

Selbulaget ved Marietta, Minn., 20de og 21de Juni.

Solunglaget i Minneapolis 21de og 22de Juni.

Teleslaget i Glenwood, Minn. 24de Juni.

Bosjelaget i Minneapolis 24de og 25de Juni.

Sigdalslaget i Fergus Falls 24de og 25de Juni.

Nordlandslaget i Duluth, 26de, 27de og 28de Juni.

Sundalinger, Øksendalinger og Ulvundeidinger i Minneapolis-29de og 30te Juni.

Søndhordlandslaget i Roland, Iowa, 22de og 23de August.

Stavangerlaget i Forest City, Iowa 28de og 29de August.

Valdres Samband i Minneapolis, 7de og 8de September.

De fleste lag har vist baade bestemt og kundgjort sine stevners-tid og sted, men vi har blot de foregaaende datoer ved haanden.

Norwegian-American.

Et norsk-amerikansk nyhetsblad i det engelske sprog, tilegnet den opvoksende slegt.

Bladet indeholder nyheter af særinteresse for de norske i Amerika. Dets opgave er at vedligeholde blandt Norges udvandrede sønner og døtre og deres børn en interesse for det store og gode i deres forfædres kultur.

Statistiske undersøkelser i Minneapolis viser at de skandinaviske folk taper sig bort i det amerikanske folk hurtigere end nogen anden indvandrende nation.

Medens denne folkeblending gaar for sig, skal vi tillade al interesse for fædrelandet at uddø? Eller skal vi, som normannerne i Frankrige, sætte vort stempel paa dette lands historie?

Senator Swanson, av Virginia, som er af svensk afstamning, har endnu en varm forkjærlighed for det svenske folk, endskjønt hans forældre kom til dette land for omtrent 300 aar tilbage.

Skal vore børns hjerter slaa varmt for vort gamle fædreland i de kommende tider, saa maa vi ikke lade deres interesse uddø med deres kjendskap til det norske sprog. Ved at vedligeholde vore børns interesse i det norske folk kan vi ogsaa haape at vedligeholde deres kjendskap til det norske sprog.

Det er ad denne vei at „Norwegian-American“ arbejder. Der er en mængde unge folk som nu læser bladet med største interesse. Dine børn vil gjøre det samme. Prøv og se! Skriv efter frit prøvenummer.

Mohn Printing Co.,
Northfield, Minn.
Dept. C.

Abonner paa Samband!

Det er et literært familieblad for det hele norske folk i Amerika.

Det er desuden tilegnet bygdelagbevægelsen, og er det eneste skrift, som har sat sig til maal, at tjene denne sag i almindelighed, som dens særlige tolk og talsmand.

Skriv efter prøvehefter.

Samband udkommer hver maaned, og koster en dollar aaret. Med kontingent for et aar, send ind dit navn og adresse tydelig skrevet, med post-office, Stat (og husnummer i by.)

Kjøb helst money order betalbar til A. A. Veblen. Send saa det hele til

Samband
322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Lutheran Publishing House

NORTHWESTERN BRANCH

719 Hennepin Ave. MINNEAPOLIS, MINNESOTA.

Vi har paa lager komplet udvalg af bibler, salmebøger og god literatur baade i det engelske og det norske sprog. Skriv efter katalog, der tilsendes frit. Skriv til vort Decorah, Iowa hus for pris paa indbinding af bøger, tidsskrifter, osv.

Bjørnsons Samlede Værker Mindeudgave.

FEM BIND. 2,700 SIDER.

Heftet.....	\$7.00
I Shirtingsbind	9.50
Halv Marocco.....	11.50

SEND ORDRE TIL

The Free Church Book Concern

322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Stort Assortement i Malerverer

Pratt & Lambert's	Fernisser
Lowe Brothers'	Maling
Adams'	Koster
Malerers	Udstyr

EN GROS OG DETAIL.

Twin City Paint Company

111-113 So. Sixth St. = Minneapolis.